

HAKEM HEYETİ TARAFINDAN ATANMAYAN UZMANLAR: İPTAL SEBEBİ Mİ?

Pelin Baysal & Bilge Kağan Çevik

Hakem heyetleri, tarafların sunduğu uzman raporlarındaki bulguları değerlendirmelerine yardımcı olmak üzere yahut teknik ve/veya hukuki konularda bir inceleme yaptırmak üzere kendi uzmanlarını atama yetkisine sahiptir. Ancak uygulamada, hakem heyetleri nadiren kendi uzmanlarını atamaktadır. Bu yerleşik uygulama zaman zaman yargılamanın taraflarını hazırlıksız yakalamaktadır. Taraflar, hakem heyetinden kendi uzmanlarını atamalarını beklemelerine ve hatta bazı hallerde bu yönde talepte bulunmalarına rağmen, hakem heyetleri kendi uzmanlarını atamamaktadır. Dahası, bazı hallerde, hakem heyetleri, tarafların, gerekli görülmesi halinde hakem heyeti tarafından uzman atanması yönündeki talepleri reddetmekle kalmayıp akabinde davacının davasını ispat edemediğinden bahisle hüküm kurmaktadır.

Yargıtay tarafından yakın zamanda verilen bir karar, hakem heyetlerinin yargılamanın taraflarından birinin beklenti ve/veya taleplerine aykırı olsa dahi, kendi uzmanını atamama kararının hakem kararlarının iptalini gerektirmeyeceği yönündeki yerleşik içtihadını yenilemiştir. Bu yazıda ise, Yargıtay'ın söz konusu kararının olası sebepleri hakkında açıklamalar yapılacaktır.

Hakem heyetleri kendi uzmanlarını atamalı mıdır?

Tarafların kendi yerel mahkemelerindeki yargılama usullerini bazı durumlarda tahkime yargılamalarında da uygulama eğiliminde oldukları uygulamada sıklıkla gözlenmektedir. Bu durumun ortaya çıktığı uyuşmazlık alanlarından biri de hakem heyetleri tarafından uzman atanmasıdır. Hakem heyetlerinin kendi uzmanlarını atamasının gerekip gerekmediği konusundaki tartışmanın, farklı hukuk sistemlerindeki usul hukuku kuralları ve uygulama farklılıklardan kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Anglosakson usul hukuku sistemine hakim olan prensip “çekişmeli sistem” (*adversarial system*)’dir. Bu sistem, tarafların delillerini sunma ve maddi gerçekliğin ortaya çıkarılması noktasında sürecin hâkimin yardımı olmadan taraflarca yerine getirilmesini gerektirmektedir. Zira davayı en iyi bilen taraflar olduğu varsayılmakta, dolayısıyla delillerin taraflarca sunulması gerektiği kabul edilmektedir. Bunun bir uzantısı olarak, Anglosakson hukuk sistemindeki mahkemeler, özellikle teknik konularda, tarafların kendi argümanlarını desteklemek için kendi uzman raporlarını sunmalarını beklemektedir. Mahkemenin uzman

ataması, özellikle de taraflar kendi uzmanlarını atamamışlarsa, yaygın bir uygulama değildir.

Buna karşılık “soruşturma sistemini” (*inquisitorial system*) uygulayan Kıta Avrupası hukuk sisteminde hâkim delillerin toplanması sürecine aktif olarak katılmaktadır. Bu sistemde hâkim, maddi vakıalar üzerinde kendi soruşturmasını yürüterek bunun sonucunda elde ettiği delillere göre karar vermektedir. Bu sistemde, mahkemenin kendi uzmanını ataması, her bir tarafın kendi uzmanını atamasından daha az maliyetli ve zaman açısından daha verimli olarak görülmektedir. Ayrıca mahkeme tarafından atanan uzmanların, taraflarca atanan uzmanlara göre daha tarafsız ve bağımsız olduğu yönünde bir anlayış mevcuttur. Bu nedenle yargılamanın tarafları mahkemenin kendi uzmanını atamasını ve böylece taraflarca uzman atama gerekliliğinin ortadan kalkmasını bekleyebilmektedir.

Bu çerçevede, soruşturma sistemine aşına taraf ve taraf avukatlarının, hakem heyetlerinin kendi uzmanlarını atamaması yönündeki vermiş oldukları kararları şaşkınlıkla karşılaması mümkündür.

Yargıtay’ın Görüşü

Yargıtay, 2023 yılının başlarında vermiş olduğu bir kararla hakem heyetinin kendi uzmanını atamamış olmasının hakem kararının iptalini gerektirmeyeceğini bir kez daha teyit etmiştir.¹

Karara konu uyuşmazlık tazminat talebinden kaynaklanmaktadır. Davacı, 56.143,18 TL'nin tahsili için davalı aleyhine icra takibi başlatmış; davalı ise ödeme emrine itiraz etmiştir. Ardından, davacı İstanbul Tahkim Merkezi nezdinde davalıya karşı tahkim yargılaması başlatmıştır. Tek hakem talebi kabul etmiş ve davalının davacıya tazminat ödemesine karar vermiştir. Sonuçtan memnun olmayan davalı, hakemin uzman atamamasının tarafların eşitliğini ve uygulanan usul kurallarını ihlal ettiğini ileri sürerek kararın iptalini talep etmiştir.

Bölge Adliye Mahkemesi hakemin kendi uzmanını atamamasının davanın esasına ilişkin olduğunu ifade etmiş ve bu nedenle Türk mahkemelerinin iptal davalarında bu hususu inceleyemeyeceğini savunmuştur. Tarafların eşitliğinin ihlal edildiği iddiasına ilişkin olarak ise, hakemin tarafların eşitliğini ihlal ettiğini gösteren herhangi bir delil bulunmadığını belirtmiştir. Her ne kadar davalı bu kararı temyiz etmişse de Yargıtay, Bölge Adliye Mahkemesinin kararının doğru olduğuna hükmetmiştir.

Değerlendirme

Yargıtay 2023 yılında vermiş olduğu kararda, hakem heyetlerinin somut olayın özelliklerini dikkate alarak kendi uzmanını atayıp atamama noktasında takdir yetkisine sahip olduğunu yeniden teyit etmiştir.² Bu nedenle, yalnızca hakem

¹ Yargıtay 6. Hukuk Dairesi’nin 2023/260 E., 2023/544 K. sayılı ve 13.02.2023 tarihli kararı.

² Bu sadece tarafların (veya taraflardan birinin) uzman tayin etmemeye karar verdiği durumlarda değil, aynı zamanda tarafların (veya taraflardan birinin) kendi uzmanını tayin ettiği ancak hakem heyetinden bu uzman raporlarını yetersiz bulması halinde kendi uzmanını tayin etmesinin istendiği durumlarda da geçerlidir.

heyetinin kendi uzmanını atamadığı gerekçesiyle hakem kararına karşı açılan iptal davasının başarıya ulaşması mümkün görünmemektedir.

Meslekte görece tecrübesi az avukatların kendi ülkelerindeki yerleşik uygulama nedeniyle hakem heyetinin uzman tayin etmeme kararını şaşkınlıkla karşılayabileceklerini kabul etmekle beraber, davaların büyük çoğunluğunda avukatların bu kararlara son derece aşına olduğu düşüncesindeyiz. Zira yargı sistemlerinden kaynaklanan kültürel farklılıkların asıl uyuşmazlığı yani davacı ve davalı arasındaki uyuşmazlığı maskeleyerek amacıyla kullanıldığı kanaatindeyiz. Tahkim sürecini usule ilişkin taleplere sürüncemede bırakma veya bir takım ara kararları bahane ederek hakem kararını iptal etmeye çalışmaya yönelik iş ve işlemler tarafların hukuki gelenekleri ile ilgili olmaktan çok taktikselidir. Bu taktiklerin kültürel farklılıklardan kaynaklandığını ileri sürmek gerçeği değiştirmez. Zira daha yakından bakıldığında çoğu zaman bu girişimler, kararın verilmesini veya verilen kararın iptalini amaçlayan iş ve işlemlerdir.

Ayrıntılı bilgi için iletişime geçin:

Pelin BAYSAL
pelin@baysaldemir.com

Bilge Kağan ÇEVİK
bilge@baysaldemir.com